

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR – 4101-016-02/2014

P/14/083

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/083 – Ochrona zasobów w muzeach samorządowych
Okres objęty kontrolą	Lata 2012-2014 (do czasu zakończenia kontroli) Badaniami kontrolnymi objęto również zdarzenia i dokumenty sprzed dnia 1 stycznia 2012 r. w przypadkach, gdy miały one związek z przedmiotem kontroli
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Grzegorz Niemczyk, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 89800 z dnia 10 lipca 2014 r. (dowód: akta kontroli str.1-2)
Jednostka kontrolowana	Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach, Rynek 44, 57-220 Ziębice zwane dalej „MSGD” lub „Muzeum”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Żurawski – Dyrektor Muzeum (od dnia 1 stycznia 2005 r.) (dowód: akta kontroli str. 4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ działalność Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach w zakresie realizacji przez tę instytucję zadań związanych z ochroną zasobów muzealnych w latach 2012 – 2014².

Uzasadnienie oceny ogólnej

Ocenę ogólną uzasadnia liczba, rodzaj i skala ujawnionych w wyniku kontroli nieprawidłowości. Dotyczyły one m.in.: **[1]** niezinventaryzowania i nieopracowania pod względem muzealnym przedmiotów zgromadzonych od kilkudziesięciu lat w bibliotece muzealnej, **[2]** dokonywania wpisów zabytków do ksiąg inwentarzowych z opóźnieniem wynoszącym od dwóch do 248 dni, **[3]** niezawidencjonowania pozyskanych przez Muzeum przedmiotów, które nie zostały uznane za muzealia, **[4]** nieprawidłowego prowadzenia kart ewidencyjnych muzealiów, gdyż nie posiadały one m.in. danych dotyczących ich powstania lub sposobu nabycia, **[5]** braku dokładnego opisu muzealiów w dokumentacji wypożyczenia ich innym podmiotom, **[6]** niedoprowadzenia do wyjaśnienia 55 braków inwentaryzacyjnych ujawnionych w wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w 2014 r., **[7]** niepodjęcia skutecznych działań w celu spisania brakujących muzealiów ujawnionych podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w 1999 r., **[8]** nieprzeprowadzenia denominacji wartości muzealiów, zaewidencjonowanych w księgach inwentarzowych przed dniem 1 stycznia 1995 r., **[9]** niedostatecznego wyposażenia magazynów muzealnych usytuowanych na strychu budynku w środki gaśnicze, **[10]** niezaktualizowania Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego (np. w zakresie liczby i rozmieszczenia środków gaśniczych).

Niezależnie od powyższego zauważyć jednak należy, że Muzeum zgromadziło duży wolumen zabytków w zakresie historii, kultury materialnej, sztuki i materiałów

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Do dnia zakończenia kontroli NIK.

dokumentacyjnych oraz wyposażenia gospodarstw domowych, a także zapewniło szeroką dostępność zgromadzonych zbiorów dla publiczności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Słownik pojęć

„**Gmina**”, „**Miasto**” – Miasto Ziębice, „**RMZ**” – Rada Miejska w Ziębicach, „**js**” – jednostka samorządu terytorialnego, „**ZCK**” – Ziębickie Centrum Kultury, „**PSP**” – Państwowa Straż Pożarna, „**MKiDN**” – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Akty prawne
dotyczące
kontrolowanej
działalności

1. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o NIK**”,
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o samorządzie gminnym**” lub „**u.s.g.**”,
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o finansach publicznych**”,
4. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o rachunkowości**”,
5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1263 ze zm.), zwana dalej: „**Prawem budowlanym**”,
6. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r., poz. 987 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o muzeach**”,
7. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r., poz. 406 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o działalności kulturalnej**”,
8. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o zabytkach**”,
9. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz. U. Nr 84, poz. 386 ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o denominacji**”,
10. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz.U. z 2004 r. Nr 202, poz. 2073), zwane dalej: „**rozporządzeniem w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach**”,
11. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów (Dz. U. z 2008 r. Nr 91, poz. 569), zwane dalej: „**rozporządzeniem w sprawie przenoszenia muzealiów**”,
12. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 grudnia 2008 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów w muzeach przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym zniszczeniem lub utratą zbiorów oraz sposobów przygotowania zbiorów do ewakuacji w razie powstania zagrożenia (Dz.U. z 2008 r. Nr 229, poz. 1528), zwane dalej: „**rozporządzeniem w sprawie zabezpieczania zbiorów**”.

1. Gromadzenie, ewidencjonowanie i opracowanie zabytków oraz udostępnianie zbiorów

Opis stanu
faktycznego

Statut MSGD został ustanowiony uchwałą Nr XXII/134/08 RMZ z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie nadania statutu dla Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach. W § 5 Statutu wskazano, iż Muzeum realizuje swoje cele m.in. poprzez gromadzenie zabytków w zakresie historii, historii i kultury materialnej, sztuki i materiałów dokumentacyjnych oraz wyposażenia gospodarstw domowych.

W Statucie, zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 *ustawy o muzeach*, określono rodzaj i zakres gromadzonych zbiorów muzealnych. Zbiory MSGD zostały podzielone na następujące działy:

1) Dział historii i historii sztuki, obejmujący muzealia wpisane do ksiąg inwentarzowych, określonych jako „MZ”.

2) Dział kultury materialnej, obejmujący muzealia wpisane do ksiąg inwentarzowych, określonych jako „MZG”.

3) Dział etnograficzny, obejmujący muzealia wpisane do ksiąg inwentarzowych, określonych jako „E”.

4) Bibliotek muzealna, obejmująca muzealia, archiwalia i wydawnictwa wpisane do ksiąg inwentarzowych, określonych jako „K”.

Spełniony został zatem wymóg określony w art. 6 ust. 2 *ustawy o muzeach*. Ponadto na podstawie przeprowadzonych oględzin ksiąg inwentarzowych MSGD ustalono, że rodzaj i zakres zgromadzonych w Muzeum zbiorów był zgodny z wymogiem określonym w Statucie. W trakcie przeglądu dokumentacji MSGD stwierdzono, iż Muzeum posiadało księgi inwentarzowe dla następujących rodzajów zbiorów: Dział historii i historii sztuki (symb. „MZ”) – dwa tomy, Dział kultury materialnej (symb. „MZG”) – dwa tomy, Dział etnograficzny (symb. „E”) – jeden tom, Biblioteka muzealna – pozycje wydane po 1945 r. (symb. „K”) – jeden tom, Biblioteka muzealna – pozycje wydane do 1945 r. (symb. „S”) – jeden tom.

(dowód: akta kontroli str. 5-8, 16-18)

Liczba zbiorów będących w posiadaniu Muzeum w kontrolowanym okresie wyniosła ogółem³: w 2012 r. – 7 680, w 2013 r. – 7 693 oraz w 2014 r. – 7 693, w tym główną pozycję stanowiły muzealia⁴ w liczbie odpowiednio: 7 583, 7 596, oraz 7 596. MSGD posiadało stałą w badanym okresie liczbę depozytów⁵ w ilości 97 szt. W wyniku przeprowadzonych oględzin stwierdzono, iż w szafie zlokalizowanej w bibliotece Muzeum znajdowały się przedmioty niezainwentaryzowane, niewiadomego pochodzenia (zdjęcia, pocztówki, szklane negatywy fotograficzne). MSGD nie posiadało wiedzy o dokładnej liczbie tych przedmiotów.

(dowód: akta kontroli str. 22-25)

Muzeum nie posiadało opracowanych pisemnie zasad bądź procedur dotyczących pozyskiwania oraz wyceny zabytków. Z wyjaśnień Dyrektora Muzeum Jarosława Żurawskiego wynikało, że w MSGD pozyskiwanie zabytków odbywa się w trybie określonym w § 2 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*⁶ i potwierdzane jest stosownym protokołem (w przypadku darowizny lub depozytu) lub umową kupna – sprzedaży. Ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum, pozyskiwanie i wycena zabytków odbywała się przy udziale strony przyjmującej (merytorycznego pracownika Muzeum należącego do grupy zawodowej muzealników⁷) oraz strony sprzedającej lub przekazującej zabytek nieodpłatnie

³ Na koniec 2012 r. i 2013 r. oraz na dzień 30 czerwca 2014 r.

⁴ Tj. przedmioty będące własnością muzeum i wpisane do ksiąg inwentaryzacyjnych.

⁵ Tj. muzealia/przedmioty obce wpisane do księgi depozytów.

⁶ Przekazywanie zabytków do zbiorów muzealnych dokumentuje się protokołem przyjęcia, potwierdzającym wolę przekazania-przyjęcia przez przedstawicieli stron.

⁷ W kontrolowanym okresie była to jedna osoba – Dyrektor Muzeum.

(jego dotychczasowego właściciela) w drodze porozumienia, a ustaloną wartość przedmiotu umieszcza się w stosownym protokole lub umowie kupna – sprzedaży. Pozyskiwanie i wycena zabytków nie odbywały się komisyjnie. Przy wycenie przyjmowanych zabytków MSGD nie korzystało z pomocy rzeczoznawców lub innych specjalistów.

(dowód: akta kontroli str. 26-27)

W latach 2012-2014 (I półrocze) MSGD pozyskało łącznie 20 zabytków o wartości ogółem 2 095 zł (w tym 19 poprzez darowizny, a jeden poprzez zakup), z tego:

- w 2012 r. pozyskano siedem zabytków o wartości 800 zł;
- w 2013 r. pozyskano 12 zabytków o wartości 1 245 zł, w tym 11 jako darowizny o wartości 745 zł oraz jeden poprzez zakup o wartości 500 zł;
- w 2014 r. (I półrocze) pozyskano jeden zabytek o wartości 50 zł.

(dowód: akta kontroli str. 28)

Przeprowadzone oględziny wszystkich 20 pozyskanych w latach 2012-2014 (I półrocze) zabytków wykazały, że 12 z nich zostało wpisanych do ksiąg inwentarzowych w ciągu 60 dni od dnia objęcia go w posiadanie, stosownie do § 4 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*, a pozostałe osiem z przekroczeniem terminu. Terminowo do ksiąg inwentarzowych wpisano następujące zabytki:

- mapy topograficzne okolic Ziębic – 10 szt.,
- Gazeta Ziębicka nr 2 z dnia 18 stycznia 1992 r.,
- pralka elektryczna wibracyjna bez zbiornika na pranie,
- młot z kutego żelaza (prymitywny), bez trzonka drewnianego z podłużnym otworem w środkowej części służącym do mocowania trzonka,
- maszynka do ostrzenia ołówków,
- porcelanowy dzbanek mlecznik, w kolorze białym,
- tabliczka mosiężna – wizytówka z grawerowanym napisem: „Prof. Jos. Langer”,
- kufel ceramiczny z metalową przykrywką („Regensburg”),
- kufel szklany z pokrywką metalową, szkło w kolorze rubinowym,
- kufel szklany grawerowany z przykrywką metalową,
- kufel ze szkła bezbarwnego z pokrywą metalową,
- kufel ze szkła bezbarwnego z przykrywką cynową.

(dowód: akta kontroli str. 29-40)

Ponadto w wyniku dalszego badania dokumentacji MSGD⁸ stwierdzono, że Muzeum w latach 2012-2014 (I półrocze), oprócz wskazanych powyżej pozyskanych zabytków, otrzymało w formie darowizny 18 innych przedmiotów. Pozyskane przedmioty nie zostały uznane za zabytki. Przedmioty te przekazano do magazynu, jednakże nie zostały one zaewidencjonowane.

(dowód: akta kontroli str. 51-59)

Przeprowadzone oględziny 110 wybranych zabytków⁹ m.in. wykazały, że: [1] wszystkie badane zabytki były ujęte w księgach inwentarzowych, [2] wszystkie badane zabytki miały założone karty ewidencyjne w systemie elektronicznym „Musnet”, [3] zabytki były prawidłowo oznakowane.

(dowód: akta kontroli str. 65-105)

Przeprowadzone oględziny muzealnych ksiąg inwentarzowych – „MZ”, „MZG”, „E”, „K”, „S” - oraz księgi depozytów – „D” - m.in. wykazały, że: [1] wszystkie księgi posiadały ponumerowane i przesnurowane karty, a końce sznurów były opieczętowane. Liczbę kart stwierdził Dyrektor Muzeum, umieszczając na okładce

⁸ Dotyczy dokumentacji darowizn różnych przedmiotów na rzecz MSGD.

⁹ Wybrano 60 muzealiów w sposób losowy z 9 sal muzealnych (ekspozycja), czterech magazynów i jednej biblioteki, a także 50 muzealiów w sposób losowy z czterech ksiąg inwentarzowych.

stosowną klauzulę i pieczęć¹⁰ (z wyjątkiem księgi „K”); [2] wpisy do ksiąg były dokonane w sposób trwały i czytelny. Nie stwierdzono zacierania treści dokonywanych zapisów. Konieczne poprawki były dokonane czerwonym atramentem i potwierdzone podpisem upoważnionej osoby¹¹; [3] wpisy do ksiąg dokonane były pod odrębnym numerem. Zespół przedmiotów, który stanowił integralną część oznaczony był poprzez podanie numeru księgi inwentarzowej łamanej przez kolejną liczbę oznaczającą składnik tego zespołu¹²; [4] w zależności od wielkości i specyfiki zbiorów założono oddzielne księgi inwentarzowe dla osobnych rodzajów muzealiów. Każdej księdze inwentarzowej nadano osobny symbol literowy¹³.

(dowód: akta kontroli str. 16-17)

MSGD nie prowadziło od czasu jego utworzenia badań archeologicznych i innych badań terenowych, o jakich mowa w § 1 ust. 2 pkt 4 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*.

(dowód: akta kontroli str. 19-21)

MSGD prowadziło również księgę wpływu muzealiów¹⁴ oraz księgę ruchu muzealiów¹⁵, które zostały założone na podstawie poprzednio obowiązującego już rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 18 kwietnia 1964 r. w *sprawie prowadzenia inwentarza muzealiów*¹⁶. Zgodnie z § 11 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków księgi te zachowują ważność*.

(dowód: akta kontroli str. 18)

Przed wdrożeniem systemu ewidencji zbiorów muzealnych (kart ewidencyjnych muzealiów w formie elektronicznej) w systemie „Musnet”¹⁷, w MSGD prowadzono kartotekę magazynową w formie tradycyjnych kart katalogu muzealiów¹⁸. W chwili wprowadzenia systemu „Musnet” zaprzestano tworzenia kart katalogu muzealiów w formie tradycyjnej. Wszystkie utworzone w tamtym czasie karty katalogu muzealiów były przechowywane w bibliotece muzealnej. W MSGD nie prowadzono katalogu naukowego muzealiów.

(dowód: akta kontroli str. 19-21)

MSGD prowadziło w formie elektronicznej karty ewidencyjne muzealiów w systemie informatycznym „Musnet” od listopada 2005 r. System „Musnet” był zabezpieczony hasłem przed dostępem osób nieupoważnionych.

(dowód: akta kontroli str. 19-21)

W badanym okresie MSGD przekazało na zewnątrz innym jednostkom (wypożyczenia na wystawy czasowe oraz przekazanie do konserwacji) 168 muzealiów. W wyniku szczegółowego badania dokumentacji wybranych 30 wypożyczonych muzealiów¹⁹ (17,9%) m.in. stwierdzono, że:

W przypadku wszystkich 30 muzealiów:

- przedmioty posiadały dokumentację wizualną²⁰;
- brak było pisemnej zgody Dyrektora Muzeum na udostępnienie muzealium²¹;

¹⁰ Stosownie do § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków.

¹¹ Stosownie do § 3 ust. 4 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków.

¹² Stosownie do § 5 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków.

¹³ Stosownie do § 4 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków.

¹⁴ Założoną w kwietniu 1969 r.

¹⁵ Założoną w kwietniu 1970 r.

¹⁶ Dz.U. z 1964 r. Nr 17, poz. 101. Uchylone z dniem 5 maja 1997 r.

¹⁷ Użytkowanie systemu „Musnet” rozpoczęto w MSGD w listopadzie 2005 r.

¹⁸ Na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 18 kwietnia 1964 r. w *sprawie prowadzenia inwentarza muzealiów* (Dz.U. z 1964 r. Nr 17, poz. 101).

¹⁹ Wybranych do badań kontrolnych 30 muzealiów zostało wypożyczonych na podstawie pięciu umów wypożyczenia.

²⁰ Stosownie do § 8 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*.

²¹ Stosownie do § 8 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*.

- brak było pisemnych opinii pracownika merytorycznego Muzeum sprawującego pieczę nad obiektem oraz konserwatora zbiorów²²;
- w protokole przeniesienia muzealium²³ brak było określenia przyczyny przeniesienia oraz terminu planowanego zwrotu²⁴;
- w umowie dotyczącej przeniesienia muzealium nie określono wymaganych warunków transportu oraz wymaganych warunków przechowywania²⁵;
- w protokole zdawczo-odbiorczym muzealium brak było określenia przyczyn przeniesienia oraz planowanego terminu zwrotu muzealium²⁶;

(dowód: akta kontroli str. 123-132)

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora Muzeum Jarosława Żurawskiego odnośnie badanej w trakcie kontroli dokumentacji wypożyczenia 30 wybranych muzealiów, m.in. wynikało, że:

1) W MSGD jest zatrudniony tylko jeden pracownik merytoryczny – Dyrektor Muzeum, który jednocześnie pełni funkcję kustosa, konserwatora zbiorów oraz pracownika sprawującego pieczę nad muzealiami. W związku z taką sytuacją w MSGD przyjęto zasadę, że zgoda Dyrektora Muzeum na wypożyczenie danego muzealium jest równocześnie zgodą pozostałych pracowników muzealnych wymienionych w *rozporządzeniu o ewidencjonowaniu zabytków oraz rozporządzeniu w sprawie przenoszenia muzealiów*.

2) Przyczyna przeniesienia muzealiów oraz planowany termin zwrotu muzealiów zostały określone w umowie wypożyczenia muzealiów. Protokół zdawczo-odbiorczy stanowi załącznik do umowy wypożyczenia muzealiów. Nie uznano zatem za konieczne powielanie tych samych danych w protokole zdawczo-odbiorczym i umowie wypożyczenia.

3) W analizowanych umowach wypożyczenia muzealiów określono podstawowe warunki ich transportu i przechowywania.

(dowód: akta kontroli str. 110-122)

W badanym okresie 2012 – 2014 (I półrocze) w księgach inwentarzowych MSGD nie stwierdzono skreśleń muzealiów.

(dowód: akta kontroli str. 190-191)

Podstawą do przeprowadzenia inwentaryzacji zbiorów muzealnych była Instrukcja inwentarzowa MSGD, wprowadzona Zarządzeniem Nr 6/2013 Dyrektora MSGD z dnia 10 października 2013 r. w *sprawie wprowadzenia w życie instrukcji inwentarzowej dla Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach*²⁷. Ostatnia inwentaryzacja zbiorów w MSGD odbyła się w 2014 r. w okresie od dnia 10 kwietnia do dnia 11 czerwca, stosownie do Zarządzenia Dyrektora MSGD Nr 3/2014 z dnia 10 kwietnia 2014 r. w *sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji muzealiów wpisanych do ksiąg inwentarzowych muzealiów Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach*, stosownie do § 3 ust. 6 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*, gdyż poprzednia inwentaryzacja zbiorów miała miejsce w Muzeum w 2009 r.²⁸, tj. pięć lat wcześniej. Wg protokołu z inwentaryzacji muzealiów MSGD, inwentaryzację w Muzeum przeprowadzono w podanym powyżej terminie w 18 pomieszczeniach (polach spisowych) metodą spisu z natury, przy wykorzystaniu programu informatycznego „Jantar-Muzeo”. Podczas przedmiotowej inwentaryzacji sporządzono 290 arkuszy spisu z natury (ponumerowanych jednostronnie). W sporządzonych arkuszach spisu z natury brak

²² Stosownie do § 8 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*.

²³ Protokół zdawczo-odbiorczy.

²⁴ Stosownie do § 9 ust. 1 i ust. 2 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*.

²⁵ Stosownie do § 2 pkt 4 i pkt 5 *rozporządzenia w sprawie przenoszenia muzealiów*.

²⁶ Stosownie do § 3 ust. 1 i ust. 2 *rozporządzenia w sprawie przenoszenia muzealiów*.

²⁷ Pełny tekst Instrukcji inwentarzowej MSGD zamieszczono w aktach kontroli na str. 194-196.

²⁸ W terminie od dnia 16 kwietnia do dnia 8 lipca.

było informacji o dacie i czasie sporządzenia spisu w danym polu spisowym (pomieszczeniu), tj. dacie i czasie faktycznego prowadzenia czynności inwentaryzacyjnych. Brak było informacji kto z członków komisji inwentaryzacyjnej przeprowadził spis w danym polu spisowym. Brak było informacji czy i kto weryfikował arkusze spisowe. Na pierwszym arkuszu spisowym była informacja o dacie rozpoczęcia spisu (10 kwietnia 2014 r.) i o dacie zakończenia spisu (11 czerwca 2014 r.). Z protokołu inwentaryzacji wynikało, że w trakcie inwentaryzacji stwierdzono brak 55 muzealiów, oraz ujawniono 42 przedmioty, których brak stwierdzono podczas poprzedniej inwentaryzacji.

(dowód: akta kontroli str. 192-235)

W sprawie przeprowadzonej w 2014 r. inwentaryzacji zbiorów muzealnych, Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił m.in., że inwentaryzacja muzealiów jest czynnością niezwykle czasochłonną, wykonywaną przez większość pracowników MSGD w okresie normalnej działalności Muzeum i w związku z tym często przerywaną, nie był w stanie określić na początku daty jej zakończenia. W przypadku ostatniej inwentaryzacji było to tym bardziej trudne, że po raz pierwszy wykonywano ją przy pomocy systemu inwentaryzacyjnego „Jantar Muzeo” i komisja inwentaryzacyjna nie miała wiedzy jak ten system sprawdzi się w praktyce, a co za tym idzie ile czasu zajmie inwentaryzacja. Określenie zbyt długiego terminu prowadzenia inwentaryzacji, a potem jej wcześniejsze zakończenie mogłoby narazić go na zarzut nierzetelnego przeprowadzenia inwentaryzacji. Wg Dyrektora Muzeum dane takie jak data i czas faktycznego sporządzenia danego arkusza, nie są danymi niezbędnymi do prawidłowego spełnienia celu inwentaryzacji, jakim jest stwierdzenie faktycznego stanu muzealiów. Brak tych danych nie ma żadnego wpływu na merytoryczną jakość sporządzonej inwentaryzacji. Również dane takie jak czas i nazwiska osób dokonujących spisu w danym pomieszczeniu nie są danymi niezbędnymi do prawidłowego spełnienia celu inwentaryzacji, a więc stwierdzenia faktycznego stanu muzealiów. W związku z małą ilością pracowników i prowadzeniem inwentaryzacji w czasie normalnej pracy muzeum, zdarzają się częste zmiany pracowników dokonujących spisu. Ponadto na każdej stronie arkusza inwentaryzacyjnego widnieją podpisy osób, które go weryfikowały²⁹. Arkusze były weryfikowane po ich wydrukowaniu, w celu sporządzenia protokołu i przed podpisaniem protokołu z inwentaryzacji.

(dowód: akta kontroli str. 250-259)

W wyniku badania rocznych sprawozdań z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej K-02 za 2012 r. i 2013 r. nie stwierdzono nieprawidłowości. Przedmiotowe sprawozdania zostały przekazane do GUS we właściwym terminie (tj. do dnia 21 stycznia następnego roku).

(dowód: akta kontroli str. 261-282, 22)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

[1] Przeprowadzone oględziny przedmiotów (zdjęcia, pocztówki, szklane negatywy fotograficzne) znajdujących się w szafie zlokalizowanej w bibliotece MSGD wykazały, iż były one niezinventaryzowane i nieopracowane po względem muzealnym. MSGD nie posiadało wiedzy o dokładnej liczbie tych przedmiotów, a nadto nie były one zaewidencjonowane.

(dowód: akta kontroli str. 22-25)

Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił, że przedmioty te pochodzą prawdopodobnie z kolekcji byłego (przedwojennego) artysty ziębickiego Josepha Langerera oraz zlikwidowanego ok. 1950 r. Muzeum w Niemczech. Dyrektor Muzeum

²⁹ Te same osoby prowadziły inwentaryzację i weryfikowały arkusze spisowe.

Jarosław Żurawski poinformował, że stan ten zastał, obejmując stanowisko Dyrektora MSGD dnia 1 stycznia 2005 r. Ponadto z wyjaśnień Dyrektora Muzeum w sprawie tych przedmiotów wynikało, że wymagają one fachowej ekspertyzy, żeby stwierdzić, czy można uznać je za zabytki, czy nie są destrukcjami. W związku z tym, według Dyrektora Muzeum, aktualnie nie da się określić ile z nich jest zabytkami, a ile nie jest, bo będzie to możliwe dopiero po ich opracowaniu pod względem muzealnym. Z powodu braków kadrowych i problemów finansowych nie zostały one zinventaryzowane i opracowane, choć sukcesywnie w różnych latach, głównie dzięki współpracy z wyższymi uczelniami udawało się je częściowo opracować i wpisywać do inwentarza muzealiów.

(dowód: akta kontroli str. 22)

Niewpisanie do ksiąg inwentarzowych muzealiów znajdujących się w bibliotece MSGD było niezgodne z § 4 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*, w myśl którego wpis muzealium do księgi inwentarzowej należy dokonać w ciągu 60 dni od dnia objęcia ich w posiadanie.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela wyjaśnień Dyrektora Muzeum, iż stan ten jest spowodowany brakami kadrowymi i problemami finansowymi MSGD, zważywszy na prawie 10-letni okres, jaki upłynął od dnia objęcia stanowiska przez Dyrektora Muzeum. Ponadto należy zauważyć, że obowiązujące *rozporządzenie w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach* weszło w życie w dniu 1 października 2004 r.

[2] Przeprowadzone oględziny wszystkich 20 pozyskanych w latach 2012-2014 (I półrocze) zabytków m.in. wykazały, że spośród nich:

- osiem zabytków zostało wpisanych do ksiąg inwentarzowych po upływie 60 dni, tj. z naruszeniem ww. § 4 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*; opóźnienie wyniosło od dwóch do 248 dni³⁰;
- jeden zabytek K-2288 nie został wpisany do księgi wpływów muzealiów;

(dowód: akta kontroli str. 29-40)

Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił, że: [1] opóźnienia wpisu nowo pozyskanych przedmiotów do ksiąg inwentarzowych było spowodowane koniecznością dokładnego zbadania przyszłego muzealium oraz problemami kadrowymi MSGD (mała liczba zatrudnionych); [2] książki jako przedmioty niewpisywane do ksiąg inwentarza muzealiów, a jedynie do ksiąg biblioteki muzealnej nie podlegają wpisowi do księgi wpływu muzealiów, gdyż takim nie są. Ekspонат o numerze inwentarzowym K-2288 jest książką broszurą wydaną w 1946 r. niebędącą muzealium.

(dowód: akta kontroli str. 41-45)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje że wyjaśnienia złożone przez dyrektora Muzeum nie zasługują na uwzględnienie, gdyż: [1] w analizowanym okresie 2012-2014 (I półrocze), tj. 30 miesięcy Muzeum pozyskało jedynie 20 zabytków. Był to czas wystarczający na dokładne zbadanie pozyskanych tych muzealiów, nawet biorąc pod uwagę problemy kadrowe MSGD; [2] badania kontrolne dokumentacji MSGD wskazały, że: broszura pt. „*Państwowe uzdrowiska dolnośląskie. Informator na sezon wiosenny 1946*” została wpisana do księgi inwentarzowej „K” księgozbioru Muzeum w dniu 21 marca 2014 r. pod nr inwentarzowym 2288. Dnia 2 lipca 2014 r. założono w systemie „Musnet” kartę ewidencyjną muzealiów technicznych dla przedmiotu „*Państwowe uzdrowiska dolnośląskie. Informator na sezon wiosenny 1946*”. Z karty ewidencyjnej wynikało, iż w dniu 2 lipca 2014 r. Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wycenił przedmiot na 50 zł. Z księgi wpływu muzealiów wynikało,

³⁰ Z czego opóźnienie: od dwóch do 60 dni dotyczyło sześciu zabytków, od 100 do 200 dni jednego zabytku oraz powyżej 200 dni jednego zabytku.

że w okresie 2012-2014 (I półrocze) MSGD pozyskało pięć pozycji książkowych, z których cztery wpisano do księgi wpływu muzealiów. Udzielone w trakcie przedmiotowej kontroli NIK wyjaśnienia Dyrektora Muzeum, wskazujące, iż zgromadzone w bibliotece muzealnej książki nie stanowiły muzealiów pozostają w sprzeczności ze Statutem MSGD, którego § 6 ust. 1 pkt 4 stanowi, iż zbiory Muzeum podzielone są na cztery działy, m.in. bibliotekę muzealną, która obejmuje muzealia, archiwalia i wydawnictwa wpisane do ksiąg inwentarzowych określonych jako: „K”. Ponadto z księgi wpływu muzealiów wynikało, że w okresie 2012-2014 MSGD pozyskało pięć pozycji książkowych, z których cztery wpisano do księgi wpływu muzealiów.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 46-50)

[3] Za nierzetelny należy uznać sposób gromadzenia i ewidencjonowania przedmiotów, który polega na braku odrębnej ewidencji dla przedmiotów pozyskanych przez Muzeum, które nie zostały uznane za muzealia, a także procedur postępowania z takimi przedmiotami może powodować nieporządek organizacyjny, zaginięcie tych przedmiotów, a także niepotrzebne zajmowanie przez nie powierzchni magazynowej. Stosownie do § 7 ust. 1 pkt 3 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*, Dyrektor Muzeum może wprowadzić inne rodzaje ewidencji i ustalić zasady ich prowadzenia, a w myśl § 4 ust. 2 przedmioty niezakwalifikowane przez Dyrektora Muzeum (ze względu na specyfikę danej dyscypliny) do wpisu do inwentarza muzealiów ewidencjonuje się na zasadach ogólnych.

(dowód: akta kontroli str. 51-59)

Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski m.in. wyjaśnił, że przedmioty te nie mają wartości naukowej, historycznej i artystycznej, umożliwiającej uznanie ich za muzealia w rozumieniu art. 21 ust. 1 *ustawy o muzeach* oraz uznanie ich za zabytki w rozumieniu art. 3 pkt 1 *ustawy o zabytkach*. Zdaniem Dyrektora, MSGD prowadzi ewidencję przedmiotów pozyskanych, które nie zostały uznane za muzealia za pomocą protokołów przyjęcia w rejestrze protokołów przekazania darów/zakupów. MSGD nie prowadziło inwentaryzacji pozyskanych przedmiotów niewpisanych do inwentarza muzealiów ze względu na brak podstaw prawnych prowadzenia inwentaryzacji tego rodzaju przedmiotów. Aktualnie MSGD posiada 154 przedmioty (w tym zespoły i komplety), które nie zostały uznane za muzealia. NIK nie może w pełni podzielić wyjaśnień Dyrektora Muzeum, gdyż każdy pozyskany przedmiot powinien być zaewidencjonowany na stanie jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 60-64)

[4] W wyniku badania kart ewidencyjnych 110 wybranych muzealiów³¹, prowadzonych w systemie elektronicznym „Musnet”, stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- w przypadku 108 muzealiów karta ewidencyjna nie zawierała pełnych danych ewidencyjnych muzealium, co stanowiło naruszenie § 3 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*. Braki dotyczyły przede wszystkim informacji odnośnie powstania przedmiotu oraz sposobu jego nabycia. Ponadto w przypadku pięciu muzealiów stwierdzono braki dotyczące informacji podstawowej o przedmiocie, natomiast w przypadku 20 muzealiów braki dotyczące informacji dodatkowych o przedmiocie. We wskazanych przypadkach braków w kartach ewidencyjnych przedmiotowych danych, nie stwierdzono wpisów o treści „nieznane”³²;

³¹ Wybrano 60 muzealiów w sposób losowy z dziewięciu sal muzealnych (ekspozycja), czterech magazynów i jednej biblioteki, a także 50 muzealiów w sposób losowy z czterech ksiąg inwentarzowych.

³² Stosownie do § 3 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*.

- w przypadku 35 muzealiów zapisy w kartach ewidencyjnych były niezgodne z danymi wpisanymi do ksiąg inwentarzowych, co naruszało przepisy § 3 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*. Rozbieżności te dotyczyły: w przypadku 30 muzealiów danych przekazującego i/lub daty przekazania przedmiotu, w przypadku trzech muzealiów wartości przedmiotu, w przypadku dwóch muzealiów informacji o dacie powstania przedmiotu oraz w przypadku jednego muzealium nazwa przedmiotu w karcie ewidencyjnej była niezgodna z jego nazwą w księdze inwentarzowej MZ-834;
- w przypadku 13 muzealiów karty ewidencyjne nie zawierały informacji o wartości obiektu w dniu sporządzenia karty³³, co było niezgodne z postanowieniami § 7 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*.

(dowód: akta kontroli str. 65-105)

Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił, że karty ewidencyjne mogą zawierać tylko te dane eksponatu, które są możliwe do ustalenia. Jeżeli więc nie znamy pełnych danych eksponatu, nie ma możliwości wypełnienia wszystkich rubryk. W praktyce muzealniczej nie istnieje więc pojęcie pełnego wypełnienia karty, choć wynika to z odpowiednich przepisów, nie stosuje się też wypełnienia pustych rubryk kart ewidencyjnych wpisem o treści „nieznane”. Wynika to po pierwsze z faktu, iż karta ewidencyjna nie jest nigdy dokumentem zamkniętym, zakończonym i jest edytowana przez cały okres istnienia eksponatu, o którym stan wiedzy może się ciągle zmieniać. Po drugie, rozwiązanie takie, choć wymagane odpowiednimi przepisami jest niepraktyczne, a nawet ze względów technicznych często niemożliwe do zastosowania, ponieważ wypełnienie w każdej karcie czasami kilkudziesięciu rubryk wpisem „nieznane”, przy wielu tysiącach takich kart do wypełnienia, powodowałoby niepotrzebne marnowanie czasu pracowników oraz niepotrzebnie obciążałoby system komputerowy nieistotnymi danymi mogącymi spowalniać pracę programu lub komputera, a wręcz uczynić go bezużytecznym. Z tego punktu widzenia, przy bardzo skromnym zatrudnieniu oraz dysponując nie najnowszym sprzętem komputerowym, lepiej aby w Muzeum znajdował się w pełni sprawny system pozbawiony nieistotnych z merytorycznego punktu widzenia wpisów o treści „nieznane”, niż niesprawny zawierający wpisy o treści „nieznane” we wszystkich pustych rubrykach kart ewidencyjnych, a pracownicy zamiast marnować czas na wypełnianie nieistotnych danych zajęli się pilniejszymi i istotniejszymi dla Muzeum sprawami. Ponadto księgi inwentarzowe zawierają podstawowe dane o eksponacie, jakie są znane w dniu wpisu eksponatu do księgi inwentarzowej muzealiów, które w całości powinny być przeniesione do karty ewidencyjnej eksponatu. Jeżeli karta nie zawiera danych, które znajdują się w księdze to może to wynikać z dwóch przyczyn. Po pierwsze z błędu pracownika przenoszącego dane z księgi do karty, co jest procesem żmudnym i bardzo długotrwałym. Po drugie karta ewidencyjna nigdy nie jest dokumentem zakończonym i powinna zawierać dane uwzględniające aktualny stan wiedzy o danym eksponacie. Różnica w treści wpisów w księdze i karcie może więc wynikać z nabycia szerszej wiedzy dotyczącej danego muzealium, różnej od tej, która zapisana była w księdze inwentarzowej podczas wpisywania do niej eksponatu. W MSGD w dokumentacji muzealnej nie podaje się wartości obiektu w dniu sporządzenia karty, a wartość obiektu w dniu jego nabycia, która ujęta jest w księdze inwentarza muzealiów. Jeżeli w karcie ewidencyjnej brakuje takiego wpisu, to wynika to z błędu pracownika przenoszącego dane z księgi inwentarzowej

³³ Wg § 7 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków*, dla każdego zabytku pozyskiwanego przez muzeum zakłada się kartę ewidencyjną zawierającą dane identyfikacyjne określone w § 3 ust. 1, informacje o miejscu przechowywania i dokumentację wizualną oraz informację o wartości obiektu w dniu sporządzenia karty.

do karty ewidencyjnej. Elektroniczne karty ewidencyjne eksponatów, jako dokumenty, na których stale się w Muzeum pracuje są w miarę możliwości na bieżąco uzupełniane, a zauważone w nich błędy korygowane.

(dowód: akta kontroli str. 106-109)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela złożonych wyjaśnień, gdyż pojęcie „praktyka muzealna”, którym posługuje się Dyrektor MSGD, nie zostało zdefiniowane w przepisach prawnych dotyczących działalności muzeów. Brak właściwych informacji dotyczących muzealiów w kartach ewidencyjnych muzealiów³⁴ był niezgodny z przepisami *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*, ponadto świadczył o nierzetelności w prowadzonej ewidencji muzealiów. Ponadto, NIK nie może zaakceptować wyjaśnień Dyrektora Muzeum w zakresie odmiennego podejścia MSGD do ewidencji muzealiów, w sytuacji nie skorzystania przez Dyrektora Muzeum z przysługujących mu uprawnień wskazanych w § 7 ust. 2 i ust. 3 ww. rozporządzenia, w myśl których to przepisów dyrektor muzeum może wprowadzić inne rodzaje ewidencji i ustalić zasady ich prowadzenia, a także inne rodzaje kart ewidencyjnych oraz sposób ich wypełniania.

[5] Przeprowadzone oględziny muzealnej księgi inwentarzowej – „K”³⁵ wykazały, że na jej tylnej okładce nie zamieszczono imienia i nazwiska oraz podpisu dyrektora MSGD. Brak imienia i nazwiska oraz podpisu Dyrektora MSGD w księdze inwentarzowej „K” przy potwierdzeniu liczby kart tej księgi był niezgodny z § 3 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*.

(dowód: akta kontroli str. 16-17)

W sprawie opisu księgi inwentarzowej „K”, Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił, że księga inwentarzowa księgozbioru oznaczona symbolem „K” była zakładana i opisywana przez poprzedniego dyrektora Muzeum kilkadziesiąt lat temu i nieznane mu są przyczyny, dla których ówczesny dyrektor nie podpisał się przy umieszczonej przez siebie klauzuli na końcu księgi. Aktualny Dyrektor Muzeum uznał, że nie powinien zmieniać klauzuli skoro nie był jej autorem.

(dowód: akta kontroli str. 19-21, 661-662)

[6] W wyniku badania kontrolnego księgi ruchu muzealiów, stwierdzono, iż w księdze tej została zdublowana (powielona) numeracja wpisów o numerach od 3890-3899 (łącznie 10 pozycji), co stanowiło naruszenie zasady zgodności dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym (§ 1 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania zabytków w muzeach*).

Z wyjaśnienia Dyrektora Muzeum Jarosława Żurawskiego wynikało, iż powodem tej sytuacji był błąd pracownika numerującego wiersze.

(dowód: akta kontroli str. 110-122)

[7] W okresie 2012-2014³⁶ MSGD przekazało na zewnątrz innym jednostkom (wypożyczenia na wystawy czasowe oraz przekazanie do konserwacji) 168 muzealiów. W wyniku szczegółowego badania dokumentacji wybranych 30 wypożyczonych muzealiów³⁷ (17,9%) m.in. stwierdzono, że:

- w przypadku 28 muzealiów w protokole zdawczo-odbiorczym muzealium brak było dokładnego opisu muzealium³⁸, co było niezgodne z zapisami § 3 ust. 2 pkt 3 *rozporządzenia w sprawie przenoszenia muzealiów*.
- w przypadku 14 muzealiów, wypożyczonych w ramach umowy wypożyczenia muzealiów/obiektów z dnia 21 października 2013 r. do Muzeum Regionalnego

³⁴ Wg stanu na dzień przeprowadzonych oględzin w trakcie przedmiotowej kontroli NIK.

³⁵ Biblioteka muzealna (pozycje wydane po 1945 r.).

³⁶ Do dnia 30 września 2014 r.

³⁷ Wybranych do badań kontrolnych 30 muzealiów zostało wypożyczonych na podstawie pięciu umów wypożyczenia.

³⁸ Stosownie do § 3 ust. 2 pkt 3 *rozporządzenia w sprawie przenoszenia muzealiów*.

w Jaworze, pięć eksponatów zwrócono dwa tygodnie po planowanym terminie wypożyczenia, natomiast pozostałych dziewięć eksponatów nie zwrócono do dnia zakończenia niniejszej kontroli. Umowa wypożyczenia nie zawierała aneksu w sprawie zmiany terminu zwrotu muzealiów.

- w przypadku wszystkich badanych pięciu umów wypożyczenia (dotyczy 30 wybranych eksponatów), dopuszczono do sytuacji, że umowy wypożyczenia muzealiów/obiektów podpisały ze strony biorącej muzealia do używania lub konserwacji osoby bez stosownego pisemnego pełnomocnictwa tej strony do zawarcia umowy (osoby te posiadały tylko pisemne upoważnienie do odbioru eksponatów);
- w przypadku jednej umowy dotyczącej wypożyczenia dwóch muzealiów do konserwacji w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, eksponaty przekazano osobie, która nie posiadała pisemnego pełnomocnictwa do odbioru eksponatów, co było działaniem nierzetelnym.

(dowód: akta kontroli str. 123-132)

Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił, że dyrektor Muzeum jako muzealnik nie jest w stanie zamieścić dokładnego opisu muzealium w protokole zdawczo-odbiorczym. Dane takie zawiera karta ewidencyjna muzealiów charakteryzująca bieżący stan muzealium, którego dotyczy. W praktyce muzealniczej w protokole zamieszcza się prosty opis lub nazwę, ewentualnie uwagi dotyczące stanu muzealium oraz jego numer inwentarzowy. Na podstawie tych danych każde wypożyczone muzealium oraz jego stan w chwili wypożyczenia można jednoznacznie zidentyfikować, ponadto dokumenty wypożyczeniowe zawierają aktualne zdjęcia muzealiów. Nie ma więc konieczności powielania danych z karty inwentarzowej w protokole zdawczo-odbiorczym. Strony umowy przy sporządzaniu protokołu zdawczo-odbiorczego mogą wносить do niego uwagi i zastrzeżenia jeżeli dane zawarte w tym dokumencie są niewystarczające. Termin zwrotu muzealiów określony w umowie wypożyczenia czasami z różnych przyczyn ulega wydłużeniu lub skróceniu. Zawsze odbywać się to powinno na zasadzie porozumienia obu stron umowy. Tak też było w tym przypadku. Przyczyny przedłużenia wypożyczeń bywają różne, np. duże zainteresowanie wystawą powodujące wydłużenie czasu jej trwania lub przedłużenie konserwacji z przyczyn wcześniej niemożliwych do określenia, czy po prostu problemów z organizacją odpowiedniego transportu. Ponadto, według Dyrektora Muzeum nie istnieją podstawy prawne wymagające pisemnego pełnomocnictwa do zawarcia umowy lub odbioru muzealiów, a stosowne rozporządzenie nie reguluje tej kwestii. Stosuje się tu standardowe upoważnienie, po wcześniejszych rozmowach i uzgodnieniach dotyczących wypożyczenia. Dla obu stron jest jasne, która do czego jest upoważniona. Poza tym w przypadku świadczenia dla Muzeum bezpłatnych usług konserwatorskich np. przez Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie, co najmniej nietaktem byłoby żądanie dodatkowych niewymaganych przepisami prawa dokumentów czy upoważnień.

(dowód: akta kontroli str. 110-122)

W ocenie NIK, zawieranie przez MSGD umów wypożyczenia muzealiów/obiektów z osobami bez stosownego pisemnego pełnomocnictwa strony biorącej dany przedmiot do używania lub konserwacji do zawarcia umowy, niesie za sobą ryzyko utraty potencjalnego zadośćuczynienia w przypadku utraty lub zniszczenia wypożyczonego przedmiotu. Podobna jest ocena NIK w przypadku przekazywania muzealiów do konserwacji osobom bez stosownego pełnomocnictwa do odbioru eksponatu, nawet w sytuacji kiedy jest to usługa nieodpłatna. Wyjaśnienia Dyrektora Muzeum o braku stosownych regulacji prawnych odnośnie pełnomocnictw do zawarcia umowy lub odbioru muzealium, nie zasługuje zatem na uwzględnienie, w szczególności w związku z obowiązkiem Dyrektora Muzeum dotyczącym

właściwego zabezpieczenia zbiorów wskazanym przez § 2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów w muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 110-122, 123-132)

[8] Muzeum nie doprowadziło do wyjaśnienia 55 braków inwentaryzacyjnych (różnic między stanem rzeczywistym a stanem wykazanim w księgach inwentarzowych), w tym ujawniono 42 przedmioty, których brak stwierdzono podczas poprzedniej inwentaryzacji w 2009 r. Podkreślić przy tym należy brak zdecydowanych działań Dyrektora Muzeum w sprawie stwierdzonych braków muzealiów po przeprowadzonej inwentaryzacji muzealiów, do czego w ocenie NIK obligowały go wymagania §§ 1-2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów, co niosło za sobą ryzyko nieujawnienia faktu utraty muzealium na skutek jego zniszczenia lub kradzieży oraz ryzyko niepodjęcia stosownych działań z tym związanych.

(dowód: akta kontroli str. 250-259)

Wyjaśnienia Dyrektora Muzeum o braku jasnych przepisów odnoszących się do postępowania w przypadku stwierdzenia braków inwentarzowych wśród muzealiów oraz doświadczenia MSGD związane z odnalezieniem muzealiów, których brakowało podczas poprzedniej inwentaryzacji, w ocenie NIK, nie powinny być przeszkodą do opracowania własnej procedury postępowania w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 250-259)

Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił również, iż żadne muzealia nie zostały wykreślone z księgi muzealiów ponieważ nie ma do tego żadnej podstawy. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia, braki wykazane w trakcie inwentaryzacji bardzo często zostają odnalezione, co potwierdzają kolejne inwentaryzacje. Nie można więc braku inwentaryzacyjnego utożsamiać z kradzieżą czy nieistnieniem danego eksponatu. Nie ma też jasnych przepisów odnoszących się do postępowania w przypadku stwierdzenia braków inwentarzowych i uznania w jakiej sytuacji należy uznać eksponat za bezpowrotnie utracony i wnioskować o jego wykreślenie z inwentarza muzealiów. Po jednej z poprzednich inwentaryzacji Dyrektor Muzeum zwrócił się w 2003 r. do ówczesnego Ministra Kultury o zgodę na wykreślenie z inwentarza muzealiów wykazanych podczas inwentaryzacji jako braki. Jednakże nie uzyskał na to zgody. Biorąc pod uwagę, że wiele muzealiów, o które wówczas chodziło, w następnych latach się odnajdywało, co potwierdzały następne inwentaryzacje podobnie jak braki z innych inwentaryzacji, na podstawie tych doświadczeń nie występował więcej o zgodę na wykreślenie braków inwentaryzacyjnych z inwentarza muzealiów. Brak jest jasnych przepisów i wytycznych w tej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 250-259)

[9] Muzeum nie podjęło skutecznych działań po upływie trzech lat od daty prawomocnego zakończenia postępowania karnego³⁹, w sprawie braków inwentaryzacyjnych stwierdzonych w wyniku inwentaryzacji muzealiów przeprowadzonej w 1999 r. Nadmienić przy tym należy, że z informacji przekazanej Dyrekcji MSGD przez Ministerstwo Kultury (Departament Dziedzictwa Narodowego)⁴⁰ w 2003 r. wynikało, że wniosek Muzeum w sprawie wykreślenia utraconych (brakujących) muzealiów pozostawiono bez nadania mu biegu na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 26 sierpnia 1997 r. w sprawie zasad i sposobu ewidencjonowania dóbr kultury w muzeach⁴¹, według którego, skreślenia z inwentarza muzealiów utraconych na skutek kradzieży lub zaginięcia nie dokonuje się wcześniej niż po upływie trzech lat od daty prawomocnego zakończenia postępowania karnego. MSGD powinno ponowić swój

³⁹ W tym wypadku dnia 3 września 2005 r.

⁴⁰ Pismo znak DDN-II-023/op.pr/03/47 z dnia 11 kwietnia 2003 r.

⁴¹ Dz.U. z 1997 r. Nr 103, poz. 656.

wniosek po upływie trzech lat od daty prawomocnego zakończenia postępowania karnego (tj. po dniu 3 września 2005 r.).

(dowód: akta kontroli str. 254-255)

[10] W księgach inwentarzowych MSGD nie stwierdzono zmian (korekt) wartości przedmiotów muzealnych dla zbiorów zaewidencjonowanych przed dniem 1 stycznia 1995 r., w związku z wejściem w życie w tym dniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *o denominacji złotego*⁴². Na podstawie Zarządzenia Dyrektora MSGD Nr 5/2014 *w sprawie ustalenia poprawnej wartości rachunkowej muzealiów wpisanych do ksiąg inwentarza muzealiów Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach*, podczas inwentaryzacji ustalono (poprzez zsumowanie wartości wszystkich muzealiów wg stanu na dzień ich przyjęcia na stan inwentarzowy Muzeum) wartość inwentarzową wszystkich wpisanych do ksiąg inwentarza muzealiów oraz ksiąg biblioteki muzealnej MSGD muzealiów, na łączną kwotę 19 274 974,45 zł. Wartość muzealiów zgromadzonych w MSGD w kwocie 19 274 974,45 zł, ustalona po przeprowadzeniu inwentaryzacji w 2014 r., nie była zgodna z wartością muzealiów MSGD, ustaloną według sprawozdań finansowych, która np. na koniec 2013 r. wyniosła 7 927,17 zł. Powodem tak dużej różnicy był przede wszystkim⁴³ brak denominacji wartości muzealiów zaewidencjonowanych w księgach inwentarzowych MSGD przed dniem 1 stycznia 1995 r., tj. przed dniem wejścia w życie *ustawy o denominacji*. Wg sprawozdań finansowych, wartość muzealiów MSGD w badanym okresie wyniosła: na koniec 2011 r. – 7 427,17 zł, na koniec 2012 r. – 7 427,17 zł i na koniec 2013 r. – 7 927,17 zł. Stanowiło to odpowiednio: 9,9%, 11,3% i 11,3% aktywów ogółem Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 18, 202-235, 250-259, 283-285, 313-341)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Muzeum w zakresie gromadzenia, ewidencjonowania i opracowania zabytków oraz udostępniania zbiorów.

2. Zapewnienie bezpieczeństwa zbiorów muzealnych

Opis stanu faktycznego

MSGD od momentu jego utworzenia, jako samodzielnej placówki muzealnej i rozpoczęcia działalności z dniem 1 stycznia 2004 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. użytkowało nieodpłatnie, na potrzeby swojej siedziby, pomieszczenia zlokalizowane w Ratuszu Miejskim w Ziębicach (będącym własnością Gminy Ziębice⁴⁴), na podstawie umowy użyczenia. uchwałą Nr XXXVI/258/2013 z dnia 20 czerwca 2013 r. RMZ wyraziła zgodę na nieodpłatne użyczenie Muzeum dotychczasowych pomieszczeń do dnia 31 grudnia 2019 r. Wykonanie uchwały RMZ powierzyła Burmistrzowi Ziębic. Jednocześnie RMZ wskazała, że Burmistrz Ziębic określi sposób przekazania MSGD jako jednostce organizacyjnej Gminy Ziębice przedmiotowej nieruchomości oraz zasad jej użytkowania. Do dnia rozpoczęcia kontroli sprawa ta nie została formalnie uregulowana. Z wyjaśnień Burmistrza Ziębic wynikało, że Gmina Ziębice kilka razy przygotowywała projekt umowy użyczenia Ratusza Miejskiego, jednakże Dyrektor MSGD za każdym razem odmawiał podpisania umowy. Natomiast Dyrektor MSGD wyjaśnił, że nie akceptował propozycji Burmistrza, prowadząc z nim w tej sprawie korespondencję, a także przedstawił mu własny projekt umowy użyczenia. Kwestia ta została ostatecznie uregulowana dopiero w dniu 27 października 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 693-701 oraz 712-723)

⁴² Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz.U. z 1994 r. Nr 84, poz. 386 ze zm.).

⁴³ Porównanie ma charakter szacunkowy z uwagi na różny termin ustalenia podanych wartości.

⁴⁴ Muzeum w okresie swojej działalności nigdy nie było właścicielem lub zarządcą użytkowanej przez siebie nieruchomości Ratusza Miejskiego w Ziębicach.

W analizowanym okresie 2012-2014⁴⁵, Muzeum posiadało Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego, wprowadzoną Zarządzeniem Dyrektora MSGD:

[1] Nr 09/2009 z dnia 9 czerwca 2009 r. w sprawie wprowadzenia w życie tymczasowej Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach⁴⁶,

[2] Nr 05/2012 z dnia 10 maja 2012 r. w sprawie wdrożenia Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.

Zakres Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego MSGD (obowiązującej w trakcie kontroli NIK) był zgodny z zakresem instrukcji bezpieczeństwa pożarowego określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów.

(dowód: akta kontroli str. 400-411, 728)

W celu sprawdzenia zabezpieczenia przeciwpożarowego MSGD, w odniesieniu do obowiązującej Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego przeprowadzono oględziny pomieszczeń Muzeum w zakresie:

- ilości i rodzaju środków (urządzeń) gaśniczych,
- terminowego przeglądu i konserwacja środków (urządzeń) gaśniczych,
- zapewnienia odpowiednich warunków i dróg ewakuacji,
- funkcjonowania system alarmowania i powiadamiania o zagrożeniu pożarowym,
- innych zabezpieczeń przeciwpożarowych i ratowniczych.

W wyniku przeprowadzonych oględzin m.in. stwierdzono:

- 1) Brak dwóch gaśnic pożarowych na strychu (przedsiónek magazynów) – w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego przewidziano trzy gaśnice pożarowe w tym pomieszczeniu.
- 2) Rozmieszczenie dodatkowych 15 gaśnic pożarowych w 10 pomieszczeniach, tj. ponad liczbę gaśnic wskazaną w Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.
- 3) Wszystkie gaśnice pożarowe, będące na wyposażeniu MSGD, były poddane terminowemu przeglądowi technicznemu.
- 4) Wyciąg z Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego, stosownie do § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów, umieszczony był w trzech miejscach: pomieszczeniu biurowym, strychu (przedsiónek magazynów), korytarzu – parter (zejście do piwnicy).

(dowód: akta kontroli str. 347-384)

W lipcu i październiku 2014 r. (tj. w trakcie kontroli NIK) Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Ząbkowicach Śląskich przeprowadziła w MSGD kontrole w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, które w wyniku ostatecznym⁴⁷ nie wykazały nieprawidłowości dotyczących zabezpieczenia przeciwpożarowego Ratusza Miejskiego w Ziębicach (tj. siedziby MSGD). Kontrola PSP nie stwierdziła również nieprawidłowości dotyczących Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.

(dowód: akta kontroli str. 663-666)

Kontrola akt osobowych pracowników MSGD (pięć osób) wykazała, iż zostali oni objęci szkoleniem z zakresu ochrony przeciwpożarowej, którego tematyka była zgodna z § 6 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów. Ponadto pracownicy zostali zapoznani z zakładowymi przepisami ochrony przeciwpożarowej (Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego), co potwierdzili własnoręcznie podpisanym oświadczeniem.

(dowód: akta kontroli str. 400-411, 425-429, 450-460)

⁴⁵ Do dnia zakończenia kontroli.

⁴⁶ Obowiązywało do dnia 9 maja 2012 r.

⁴⁷ Wg stanu na dzień 17 października 2014 r.

Przeprowadzone oględziny pięciu magazynów muzealnych⁴⁸ nie wykazały sytuacji niewłaściwego przechowywania zgromadzonych tam zbiorów muzealnych. Nie stwierdzono przypadków wskazujących na brak zabezpieczenia zbiorów przed uszkodzeniem lub zniszczeniem. MSGD miało uregulowany stan dostępu osób do magazynów zasobów muzealnych⁴⁹. Powierzchnie magazynowe były odpowiednio zabezpieczone antykradzieżowo. Pomieszczenia były wyposażone w czujniki alarmu przeciwwłamaniowego, czujniki alarmu przeciwpożarowego, Ręczny Ostrzegacz Pożarowy (w przedsionku magazynów na strychu).

(dowód: akta kontroli str. 342-346, 347-384)

MSGD nie zostało ujęte w wykazie obiektów⁵⁰ podlegających obowiązkowej ochronie na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia⁵¹.

(dowód: akta kontroli str. 387-388)

Realizując obowiązek wynikający z § 9 ust. 1-4 *rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów*, Dyrektor MSGD wydał w dniu 11 stycznia 2010 r. Zarządzenie Nr 2/2010 w sprawie wprowadzenia w życie nowego Planu ochrony Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach. Plan ochrony MSGD, stosownie do § 7 *rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów*, zawierał:

- 1) analizę potencjalnych zagrożeń i aktualnego stanu bezpieczeństwa Muzeum,
- 2) dane dotyczące organizacji ochrony fizycznej Muzeum,
- 3) dane dotyczące rodzaju zabezpieczeń technicznych,
- 4) zasady organizacji i wykonywania ochrony Muzeum.

Zgodnie z przedmiotowym Planem, siedziba MSGD (zlokalizowana w Ratuszu Miejskim w Ziębicach) była wyposażona w dwie instalacje alarmowe (przeciwpożarową i przeciwwłamaniową). Istniejące systemy alarmowe uniemożliwiały nieuprawnionym osobom dostęp do poszczególnych pomieszczeń muzealnych oraz umożliwiały wykrycie zarzewia pożaru w pomieszczeniach Ratusza Miejskiego. Centrale obu systemów alarmowych były zlokalizowane w pomieszczeniach biurowych Muzeum. Dostęp do nich mieli upoważnieni pracownicy Muzeum, przeszkoleni w zakresie ich obsługi. Okna parteru budynku Ratusza Miejskiego były zabezpieczone kratami, za wyjątkiem trzech okien w pomieszczeniach biurowych Muzeum oraz czterech okien od podwórza (dwa okna z korytarza i dwa z pomieszczenia WC). Ratusz Miejski był wyposażony w instalację monitoringu wizyjnego złożoną z cztery kamer oraz czterech atrap, obejmującą korytarze oraz część podwórza (trzy kamery w korytarzach i jedna na zewnątrz - podwórze). Rejestrator monitoringu umieszczony był w pomieszczeniu biurowym w szafce metalowej, do której dostęp posiadał Dyrektor Muzeum lub osoby przez niego upoważnione. Oba systemy alarmowe były sprawne. Systemy alarmowe posiadały automatyczne połączenie z właściwymi instytucjami: Agencją Ochrony Mienia, Policją oraz Państwową Strażą Pożarną. MSGD nie posiadało ochrony fizycznej, a poza godzinami pracy pracowników Muzeum oraz innych podmiotów użytkujących pomieszczenia, budynek Ratusza Miejskiego pozostawał pod nadzorem systemów alarmowych oraz systemu monitoringu wizyjnego z wykrywaczem ruchu. W MSGD obowiązywał organizacyjny system dostępu do kluczy do sal ekspozycyjnych, magazynów oraz innych pomieszczeń. Dostęp

⁴⁸ Jeden magazyn książek, cztery magazyny eksponatów na strychu (zbiory MZ, zbiory MZG, zbiory etnograficzne, zbrojownia).

⁴⁹ Jedyną osobą posiadającą dostęp do pomieszczeń magazynowych był Dyrektor Muzeum (odpowiedzialny za magazyny zbiorów). Klucze do magazynów przechowywano w zabezpieczonej kasetce metalowej, do której dostęp miał tylko Dyrektor Muzeum oraz w razie konieczności każdy pracownik Muzeum.

⁵⁰ Prowadzonym przez Wojewodę Dolnośląskiego.

⁵¹ J.t. Dz.U. z 2005 r. Nr 145, poz. 1221 ze zm.

do kluczy mieli tylko upoważnieni pracownicy. Podczas pracy Muzeum, każdy zwiedzający ekspozycje muzealne, niezależnie od ilości osób zwiedzających, był oprowadzany przez pracownika Muzeum. Drzwi do sal ekspozycyjnych, nawet w godzinach otwarcia Muzeum dla zwiedzających, pozostawały zamknięte na klucz i były każdorazowo otwierane i zamykane przez pracownika oprowadzającego zwiedzających po ekspozycjach. Każdy pracownik, przebywający w pomieszczeniach Muzeum sam, był zobowiązany do posiadania przy sobie tzw. przycisku napadowego uruchamiającego w razie potrzeby system alarmu przeciwwłamaniowego.

(dowód: akta kontroli str. 389-392)

Zasady postępowania z muzealiami w sytuacjach konfliktu zbrojnego oraz w sytuacjach kryzysowych zostały wprowadzone Zarządzeniem Dyrektora MSGD Nr 2/2009 z dnia 16 lutego 2009 r. w sprawie wprowadzenia w życie planu ochrony zabytków ruchomych Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych wraz z planem ewakuacji zbiorów. Plan ewakuacji zbiorów określał zasady i sposoby ewakuacji zbiorów na wypadek powstania zagrożenia, stosownie do § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów. Zgodnie z § 15 ust. 2 i ust. 3 tego rozporządzenia, plan ewakuacji zbiorów MSGD określał rodzaje zagrożeń oraz właściwe procedury przeciwdziałania. Wg planu ewakuacji zbiorów MZGD, ewakuacja do wskazanego miejsca przebiega zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 3 „Organizacja ochrony zbiorów w czasie transportu” do rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów.

(dowód: akta kontroli str. 396-399)

MSGD w badanym okresie nie sporządzało harmonogramu konserwacji muzealiów. W poszczególnych latach badanego okresu planowano na ten cel (projekt planu) środki w wysokości: w 2012 r. – 12 050 zł, w 2013 r. – 9 000 zł i 2014 r. – 9 270 zł. Jednakże jedynie w zatwierdzonym planie wydatków na 2012 r. przewidziano na konserwację muzealiów kwotę 9 000 zł. W 2012 r. wykonano odpłatnie konserwację jednego muzealium (szafa barokowa), której koszt wyniósł 8 979 zł. Z wyjaśnień Dyrektora Muzeum Jarosława Żurawskiego wynikało, że przeprowadzanie zabiegów konserwatorskich jest uzależnione od posiadanych środków finansowych. W projekcie planu wydatków umieszcza się środki na konserwację zbiorów. Jednakże zatwierdzony plan często nie przewiduje wydatków na ten cel. W latach 2013-2014 dotacja podmiotowa nie wystarczyła na wykonanie żadnych odpłatnych konserwacji. W zakresie konserwacji nieodpłatnej MSGD współpracuje z Wydziałem Konserwacji i Restauracji Działa Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W wyniku tej współpracy w analizowanym okresie poddano konserwacji siedmiu obrazów, z czego konserwacja trzech jeszcze się nie zakończyła.

(dowód: akta kontroli str. 430-447)

Ponadto z wyjaśnień Dyrektora Muzeum Jarosława Żurawskiego wynikało, iż z uwagi na ogromne potrzeby konserwacyjne MSGD nie sposób określić, bez dokładnych badań muzealiów i kosztorysów konserwatorskich, adekwatnego do potrzeb poziomu wydatków na konserwację zbiorów muzealnych. Zdaniem Dyrektora Muzeum byłaby to kwota rzędu kilkuset tysięcy złotych. Za jak najbardziej możliwe do udźwignięcia przez organizatora Muzeum, roczne wydatki na ten cel w budżecie MSGD należy przyjąć (wg Dyrektora Muzeum) kwotę ok. 10 000 zł.

(dowód: akta kontroli str. 448-449)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

[1] MSGD nie posiadało w formie udokumentowanej (np. w formie sprawozdania) przeprowadzenia przez Dyrektora Muzeum corocznej analizy stanu zabezpieczeń podległych obiektów budowlanych przed pożarem i przestępczością, stosownie do wymagań wynikających z § 2 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów*. Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski wyjaśnił, że taka analiza jest przeprowadzana na bieżąco w ograniczonym zakresie, z uwagi na to, że MSGD nie jest właścicielem ani zarządcą Ratusza Miejskiego, tj. budynku gdzie Muzeum ma swoją siedzibę. Z wyjaśnień Dyrektora Muzeum wynikało, że nadzoruje on przestrzeganie Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego oraz poprawnego funkcjonowania systemów alarmowych (przeciwpożarowego i przeciwwłamaniowego). Jednakże z czynności tych nie sporządzał on jednolitego dokumentu.

(dowód: akta kontroli str. 422-424)

[2] Wyposażenie powierzchni magazynowych na strychu tylko w jedną gaśnicę zamiast trzy, stosownie do założeń Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego MSGD, niesie za sobą ryzyko niezapewnienia bezpieczeństwa pożarowego w przypadku posiadania jedynego środka gaśniczego. Dodatkowo podnieść należy, iż Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego nie zawierała zapisów dotyczących rozmieszczenia czujników alarmu przeciwpożarowego i przeciwwłamaniowego w poszczególnych pomieszczeniach Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 342-346, 347-384)

Jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum Jarosław Żurawski, rozbieżności w ilości gaśnic przeciwpożarowych w poszczególnych pomieszczeniach muzealnych oraz brak informacji dotyczących rozmieszczenia czujników alarmu przeciwpożarowego oraz przeciwwłamaniowego w Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego wynikał z niedopatrzenia osoby sporządzającej i aktualizującej tę Instrukcję oraz Dyrektora Muzeum, który nie wychwycił tego niedopatrzenia. Ponadto Dyrektor Muzeum w złożonych wyjaśnieniach podaje, iż winę za zaistniały stan ponoszą przede wszystkim osoby z firmy zewnętrznej, sporządzającej i aktualizującej Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego. NIK nie może podzielić takiego stanowiska, gdyż odpowiedzialność za zapewnienie odpowiedniego stanu bezpieczeństwa pożarowego ponosi kierownik skontrolowanej jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 385-386)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Muzeum w obszarze zapewnienia bezpieczeństwa zbiorów muzealnych.

3. Wydatkowanie środków publicznych

Opis stanu faktycznego

Muzeum w badanym okresie posiadało uregulowane zasady prowadzonej polityki rachunkowości stosownie do art. 10 ust. 1 *ustawy o rachunkowości*. MSGD nie miało wewnętrznie uregulowanej kwestii dotyczącej funkcjonowania kontroli zarządczej zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 3 *ustawy o finansach publicznych*. Na zagadnienie to zwrócił uwagę audytor wewnętrzny Gminy Ziębice w przeprowadzonym w I półroczu 2014 r. audycie w zakresie dokumentowania i realizacji systemu kontroli zarządczej za lata 2012 – 2013. Wg opinii audytora w systemie kontroli zarządczej istniały „luki”, zwłaszcza dotyczące wyznaczania celów i zarządzania ryzykiem, jak również dokumentacji w zakresie przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania. W świetle powyższych ustaleń audytor wyraził opinie, że system kontroli zarządczej w Muzeum powinien zostać rozszerzony i zoptymalizowany, aby służył realizacji głównego celu, tj. zapewnienia realizacji celów i zadań MSGD w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Pismem z dnia 22 października 2014 r. Dyrektor MSGD poinformował Gminę Ziębice, że zrealizował wszystkie zalecenia audytora wewnętrznego.

Przykładowo, realizując rekomendacje audytora wewnętrznego Gminy Ziębice, Dyrektor MSGD w dniu 8 lipca 2014 r. wydał Zarządzenie nr 14/2014 w sprawie przyjęcia zasad (polityki) rachunkowości w Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach. W wyniku badania nowych zasad (polityki) rachunkowości, NIK nie stwierdziła zawartych w nich postanowień niezgodnych z ustawą o rachunkowości. Ponadto Dyrektor MSGD wprowadził również Regulamin kontroli zarządczej.

(dowód: akta kontroli str. 461-463, 464-539, 565-594, 687-690)

W kontrolowanym okresie, przychody ogółem MSGD wynosiły: w 2012 r. – 303,4 tys. zł, w 2013 r. – 296,6 tys. zł i 2014 (I półrocze) – 129,8 tys. zł. Największym źródłem finansowania Muzeum była dotacja podmiotowa z budżetu Gminy Ziębice, która wyniosła: w 2012 r. – 265 tys. zł, w 2013 r. – 268 tys. zł i 2014 r. (I półrocze) – 125 tys. zł. Stanowiła ona odpowiednio: 87,3%, 90,4% i 96,3% przychodów ogółem MSGD. Muzeum nie otrzymywało środków z budżetu państwa. Ponadto MSGD pozyskiwało środki finansowe z działalności własnej⁵², stanowiące odpowiednio 3,7%, 3,6% i 3,7% przychodów ogółem MSGD⁵³. W 2012 r. przychody z działalności własnej wyniosły 11 112 zł, tj. 168,0% planowanych (6 613 zł), w 2013 r. – 10 720 zł, tj. 107,2% planowanych (10 000 zł), w 2014 r. (I półrocze) – 4 762 zł, tj. 46,2% planowanych na cały 2014 r. (10 300 zł). Wartość pozyskanych pomocowych środków unijnych, stanowiących odpowiednio 9,0%, 6,0% i 0% przychodów ogółem MSGD⁵⁴, w badanym okresie wyniosła: w 2012 r. – 27 266 zł, w 2013 r. – 17 920 zł i 2014 r. (I półrocze) – 0 zł. Plany finansowe Muzeum nie zakładały pozyskania pomocowych środków unijnych.

(dowód: akta kontroli str. 283)

W planie finansowym MSGD przewidziano wydatki na ochronę zasobów muzealnych (w ramach wydatków na usługi obce⁵⁵). Były to usługi obce dotyczące monitoringu (system kamer przemysłowych), systemu alarmowego, sprzętu i usług zabezpieczenia przeciwpożarowego, ubezpieczenia. Wielkość zrealizowanych wydatków w tym zakresie wyniosła: w 2012 r. – 12,1 tys. zł, w 2013 r. – 7,9 tys. zł i 2014 r. (I półrocze) 5,7 tys. zł. Stanowiło to odpowiednio: 4,0%, 2,7% i 4,4% wydatków ogółem MSGD, natomiast w odniesieniu do planów na usługi obce stanowiło to odpowiednio: 227,3% planowanych wydatków na usługi obce (19 000 zł), 130,0% planowanych wydatków na usługi obce (18 300 zł), 54,8% planowanych wydatków na usługi obce (18 849 zł).

(dowód: akta kontroli str. 284)

Z wyjaśnień Dyrektora Muzeum Jarosława Żurawskiego wynikało, że wydatki finansowe MSGD na zabezpieczenie zbiorów muzealnych w zakresie usług obcych należy uznać za wystarczające. Zdaniem Dyrektora Muzeum pewnych nakładów finansowych wymagałaby modernizacja istniejących systemów alarmowych (przeciwpożarowego i przeciwwłamaniowego). Jednakże nie był on w stanie podać odpowiednich kwot bez sporządzenia stosownych kosztorysów.

(dowód: akta kontroli str. 595-596)

W analizowanym okresie MSGD pozyskało środki z budżetu Unii Europejskiej na realizację zadań związanych z ochroną zbiorów muzealnych. W 2013 r. Muzeum otrzymało pomoc⁵⁶ na operację z zakresu małych projektów w ramach działania

⁵² Sprzedaż biletów wstępu oraz wydawnictw i materiałów turystycznych.

⁵³ W 2012 r. w 2013 r. i 2014 r. (I pół.).

⁵⁴ W 2012 r. w 2013 r. i 2014 r. (I pół.).

⁵⁵ Brak szczegółowej specyfikacji wydatków na usługi obce w planie finansowym MSGD.

⁵⁶ Refundacja 80% kosztów poniesionych wydatków kwalifikowanych.

413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW⁵⁷ na lata 2007-2013. W ramach umowy przyznania pomocy⁵⁸ MSGD zobowiązało się do realizacji operacji pt. „Zakup i wdrożenie systemu ewidencji eksponatów ‘Jantar Muzeo’”. Celem operacji było wdrożenie systemu informatycznego, który miał za zadanie usprawnić prace inwentaryzacyjne, które dla muzeów są przeprowadzane obowiązkowo, nie rzadziej niż raz na pięć lat, a także częściej w trybie nieobowiązkowym. System ‘Jantar Muzeo’ miał również spowodować ograniczenie błędów inwentaryzacyjnych i ewidencyjnych, a tym samym przyczynić się do poprawy zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego jaki stanowią eksponaty muzealne oraz usprawnić zarządzanie zbiorami i przyczynić się do promocji zbiorów muzealnych, a także ułatwić studentom i naukowcom dostęp do zbiorów, usprawnić informacje muzealną oraz badania naukowe nad zbiorami ziębiickimi. W związku z realizacją operacji zakupiono sprzęt wraz z oprogramowaniem do wdrożenia systemu ‘Jantar Muzeo’ i oznakowanie eksponatów – muzealiów wpisanych do ksiąg inwentarzowych MSGD kodami umożliwiającymi przeprowadzanie inwentaryzacji zbiorów muzeum. Wartość pomocy wyniosła 17 920 zł. Kontrola dokumentacji przedmiotowego projektu (wraz z rozliczeniem) nie wykazała nieprawidłowości. Środki pomocowe zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem.

(dowód: akta kontroli str. 597-639)

W badanym okresie MSGD nie udzielało zamówień publicznych w zakresie ochrony zasobów muzealnych.

(dowód: akta kontroli str. 595-596)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Urzędu w obszarze wydatkowania środków publicznych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, wnosi o:

1. Opracowanie pisemnych procedur bądź zasad postępowania dotyczących pozyskiwania, ewidencjonowania oraz wyceny zabytków.
2. Zapewnienie terminowego wpisywania do ksiąg inwentarzowych nowo pozyskanych muzealiów.
3. Uzupełnienie w zbadanych kartach ewidencyjnych muzealiów brakujących informacji (np. odnośnie powstania przedmiotu oraz sposobu jego nabycia.) oraz weryfikacja tych informacji z odpowiednimi wpisami w księgach inwentarzowych.
4. Poprawne zamieszczenie w księdze inwentarzowej „K” klauzuli dotyczącej liczby kart tej księgi.
5. Weryfikację księgi inwentarzowej „K” pod względem jednoznacznego określenia znajdujących się tam ksiązek o wartości muzealnej.
6. Sporządzanie umów wypożyczenia muzealiów zgodnie z przepisami *rozporządzenia w sprawie przenoszenia muzealiów*.

⁵⁷ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, stanowiący załącznik do obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (M.P. Nr 94, poz. 1035 ze zm.).

⁵⁸ Nr 012119-6930-UM0141876/13 na operację z zakresu małych projektów w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 zawartej w dniu 31 lipca 2013 r.

7. Rozważenie możliwości wprowadzenia odrębnej ewidencji dla przedmiotów pozyskanych, które nie zostały uznane za muzealia, a także procedur postępowania z takimi przedmiotami.
8. Uzgodnienie w formie pisemnej terminu zwrotu muzealiów wypożyczonych w ramach umowy wypożyczenia muzealiów/obiektów z dnia 21 października 2013 r. do Muzeum Regionalnego w Jaworze.
9. Wprowadzenie zasady stosownego pełnomocnictwa dla osób zgłaszających się po odbiór wypożyczanych muzealiów po względem uprawnień do zawarcia umowy wypożyczenia i odbioru tych przedmiotów.
10. Wystąpienie z ponownym wnioskiem do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o skreślenie z inwentarza utraconych na skutek kradzieży lub zaginięcia muzealiów, w związku z prawomocnym zakończeniem postępowania karnego.
11. Podjęcie działań w kierunku ostatecznego rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych powstałych w wyniku przeprowadzenia inwentaryzacji zbiorów muzealnych w 2014 r.
12. Znowelizowanie Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego pod kątem wyposażenia Muzeum w gaśnice przeciwpożarowe oraz uwzględnienia w niej ilości i lokalizacji czujników alarmu przeciwpożarowego, stosownie do wymogów określonych załączniku nr 1 do *rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów*.
13. Zapewnienie sporządzania jednolitego sprawozdania z realizacji obowiązku wynikającego z § 2 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów*, tj. z dokonania corocznej analizy stanu zabezpieczeń podległych obiektów budowlanych przed pożarem i przestępczością.
14. Podjęcie działań w odniesieniu do niezinventaryzowanych i nieopracowanych pod względem muzealnym przedmiotów znajdujących się w szafie w bibliotece muzealnej w celu ustalenia statusu tych przedmiotów oraz jak najszybszego wpisania ich do właściwych ksiąg inwentarzowych Muzeum.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i nieprawidłowości przedstawionych powyżej lub o podjętych działaniach w kierunku ich wykorzystania.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia listopada 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Kontroler:
Grzegorz Niemczyk
Specjalista kontroli państwowej

Z up.

Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor

Radosław Kujawiński
Wicedyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis